DOMSTOLENS DOM (Fjerde Afdeling)
5. marts 1991 *

I sag C-330/88,

Alfredo Grifoni, indehaver af virksomheden med samme navn, med bopæl i Ispra (Varese), Italien, via G. Galilei, repræsenteret og bistået af advokaterne Michele Tamburini og Franco Colussi, Milano, og med valgt adresse i Luxembourg hos Franco Colussi, 36, rue de Wiltz,

sagsøger,

mod

Det Europæiske Atomenergifællesskab (Euratom) ved Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved Sergio Fabro, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget og med valgt adresse i Luxembourg hos Guido Berardis, Kommissionens Juridiske Tjeneste, Centre Wagner, Kirchberg,

sagsøgt,

angående en sag om ansvar i kontraktforhold, hvorunder Kommissionen er påstået dømt til at betale sagsøgeren, Grifoni, et beløb for arbejde, han skal have udført for Det Fælles Forskningscenter i Ispra til opfyldelse af en kontrakt,

har

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, M. Díez de Velasco, og dommerne C. N. Kakouris og P. J. G. Kapteyn,

generaladvokat: G. Tesauro
justitssekretær: ekspeditionssekretær H. A. Rühl

* Processprog: italiensk.

på grundlag af retsmøderapporten,

efter parternes indlæg i retsmødet den 28. juni 1990,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 3. oktober 1990,

afsagt følgende

Dom

1 Ved stævning indleveret til Domstolens Justitskontor den 14. november 1988 har Alfredo Grifoni, som er indehaver af en virksomhed, der udfører blikkenslager- og smedearbejder, i medfør af Euratom-Traktatens artikel 153 og artikel 188, første afsnit, anlagt sag om ansvar i kontraktforhold mod Det Europæiske Atomenergifællesskab ved Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber. Han har for Domstolen nedlagt påstand om, at Kommissionen dømmes til at betale ham et beløb som modydelse for udført arbejde i henhold til en rammeaftale.

2 Grifoni har forklaret, at han modtog tilslag for en kontrakt om udførelse af en række hverv inden for sit fagområde efter to bud henholdsvis af 21. november 1979 og 10. marts 1984, som Kommissionen accepterede ved rekommanderet brev af 21. maj 1984. Herefter blev der mellem parterne indgået en rammeaftale. På grundlag af denne aftale udførte han fra marts 1980 indtil maj 1987, da kontraktforholdet mellem Grifoni og Kommissionen blev afbrudt, i flere tilfælde i henhold til bestilling afgivet af Kommissionen forskelligt arbejde for Det Fælles Forskningscenter i Ispra.

3 Vedrørende rammeaftalens bestemmelser, sagens faktiske omstændigheder, retsforhandlingernes forløb samt parternes anbringender og argumenter henvises i øvrigt til retsmøderapporten. Disse omstændigheder omtales derfor kun i det følgende i det omfang, det er nødvendigt for forståelsen af Domstolens argumentation.

4 Grifoni har gjort gældende, at han ifølge ovennævnte rammeaftale burde have modtaget betaling »efter regning« for det bestilte arbejde, han havde udført, men at Kommissionen trods adskillige påkrav ikke erlagde fuld betaling for forfaldne beløb. Han har derfor nedlagt påstand om betaling af et beløb, som først var opgjort til 450 597 910 LIT, og som senere i replikken er opgjort til 933 494 064 LIT, ekskl. renter og inflationsdækning.

5 Det bemærkes, at Domstolen er kompetent til at påkende sagen i medfør dels af Euratom-Traktatens artikel 153, dels af en bestemmelse i rammeaftalen, som tillægger Domstolen enekompetence til at afgøre tvister vedrørende gennemførelsen eller fortolkningen af aftalen.

6 Grifoni har fremsat fire krav, der fremgår af replikken og af hans udtalelser under den mundtlige forhandling. Grifoni hævder, at han har udført:

a) Arbejde på grundlag af mundtlig bestilling, der delvis behørigt blev fastlagt skriftligt. Han hævder, at han alene modtog betaling for ydelserne i henhold til den skriftlige bestilling.

b) Arbejde, der i sin helhed blev udført på grundlag af mundtlig bestilling.

c) Arbejde udført på grundlag af skriftlig bestilling, som senere blev udvidet mundtligt; han hævder, at han alene modtog betaling for ydelserne i henhold til den skriftlige bestilling.

d) Arbejde udført i overensstemmelse med skriftlig bestilling, som der blev afregnet urigtigt for.

7 Der skal først foretages en gennemgang af tilfældene under a) og b). Grifoni gør gældende, at han har krav på yderligere betaling, fordi han på grundlag af rammeaftalen udførte forskelligt arbejde, som Kommissionen bestilte mundtligt. Herefter blev adskillige af disse mundtlige bestillinger fastlagt skriftligt, som kun for en dels

vedkommende fuldstændigt var i overensstemmelse med de mundtlige bestillinger. I en hel række andre tilfælde blev bestilling kun afgivet mundtligt uden senere at blive fastlagt skriftligt.

8 Herom bemærkes først, at i medfør af artikel 50, stk. 1, første pkt., i finansforordningen vedrørende De Europæiske Fællesskabers almindelige budget skal aftaler om køb og leje af varer mv., om løsøre, materiel og om tjeneste- eller arbejdsydelser indgås skriftligt. Det må tilføjes, at artikel 3, stk. 1, i almindelige betingelser — som i henhold til rammeaftalens artikel 15 er en integrerende del af denne — også kræver skriftlighed vedrørende kontrakter, der indgås mellem Kommissionen og tredjemand.

9 Dernæst bemærkes, at de almindelige betingelser i artikel 18 indeholder en sålydende bestemmelse: »Enhver ændring i kontrakten (herunder tilføjelser eller bortfald af enkelte dele) skal foretages ved en tillægsakt indgået på samme vilkår som kontrakten; mundtlige aftaler binder ikke parterne.«

10 Det fremgår af det ovenanførte, at parternes retsforhold bindende er undergivet et skriftlighedskrav såvel for indgåelsen af kontrakten som for enhver ændring heri. Det følger ligeledes heraf, at såvel de oprindelige bestillinger som de senere ændringer, der fandt sted på grundlag af rammeaftalen, skulle være foretaget skriftligt. Følgelig kan mundtlig bestilling ikke være gyldigt retsgrundlag for betaling for udført arbejde.

11 Herefter er — uafhængigt af, at Kommissionen bestrider eksistensen af mundtlige bestillinger — Grifoni's argumentation i denne forbindelse uden gyldigt retsgrundlag og kan ikke lægges til grund.

12 Grifoni har også påberåbt sig det forhold, at et bestemt arbejde blev bestilt skriftligt og herefter mundtligt blev udvidet eller ændret; ifølge Grifoni blev der kun betalt for skriftligt bestilt arbejde.

13 Hertil bemærkes, at henset til finansforordningens artikel 50, stk. 1, og de øvrige ovennævnte bestemmelser kan en ændring af de skriftlige bestillinger, som blev foretaget mundtligt, ikke være gyldig. Denne fortolkning fremgår tillige af artikel 6 i den mellem Grifoni og Kommissionen indgåede rammeaftale, der indeholder følgende bestemmelse: »Arbejde, som udføres på andre vilkår, vil hverken blive anerkendt eller betalt.« Det fremgår af sagen, at den pågældende bestemmelse blev gentaget under litra g) i den skriftlige bestilling, Kommissionen afgav til Grifoni.

14 Heraf følger, at det retligt ikke er holdbart, når sagsøgeren påberåber sig mundtlige ordrer om udvidelse eller ændring af, hvad der blev bestilt skriftligt.

15 I overensstemmelse med det i sagen oplyste kan det tilføjes, at Kommissionen ved rekommanderet brev af 14. maj 1981 havde meddelt Grifoni, *at* enhver ændring eller ethvert tillæg i forhold til, hvad der var aftalt vedrørende arbejde på grundlag af de løbende kontrakter, og som kunne medføre yderligere udgifter, skulle gøres til genstand for et skriftligt og i to eksemplarer udfærdiget overslag fra Grifoni's side, og *at* det pågældende tillægsarbejde kun skulle udføres efter modtagelse af et eksemplar af overslaget med godkendelsespåtegning fra lederen i afdelingen »Infrastruktur«.

16 Endelig har Grifoni under den mundtlige forhandling udtrykkeligt gjort gældende, at han ikke modtog fuld betaling, da Kommissionen ukorrekt havde bogført visse skriftlige bestillinger.

17 Herom bemærkes, at det hverken af stævningen eller replikken fremgår, at Grifoni konkret har specificeret sine krav ved i de af ham fremlagte dokumenter at angive de bogholderimæssige fejl, han påberåber sig. Han har heller ikke godtgjort, at der blev begået konkrete fejl, og han har ikke hævdet, at han tog forbehold på de dokumenter, han underskrev ved den enkelte betaling. Sagsøgeren burde have konkretiseret sine krav, eftersom Kommissionen, således som generaladvokaten

har nævnt, som bilag til svarskriftet og for den enkelte bestilling har fremlagt dokumenterne om »Afsluttet arbejde«, med de hertil svarende beløb, som Grifoni selv havde specificeret; de nævnte dokumenter indeholdt tillige en passus om, at »arbejdet er teknisk i overensstemmelse med bestillingen« samt underskrift fra Grifoni og centrets ansvarlige myndighed.

18 Som Domstolen har udtalt i dommen af 15. december 1961 (forenede sager 19/60 og 21/60, 2/61 og 3/61, Fives Lille Cail, Sml. 1954-1964, s. 269, org. ref. Rec. 1961, s. 559, på s. 588), opfylder en rent abstrakt opregning af søgsmålsgrundene i stævningen ikke kravene i statutten og procesreglementet, idet det af stævningen skal fremgå, hvilken søgsmålsgrund sagen støttes på. Heraf følger, at Grifoni's påstand i så henseende er affattet for generelt og upræcist til, at den kan gøres til genstand for en retslig prøvelse.

19 Det må også tilføjes, at Grifoni tilsyneladende vil gøre gældende — ud over de anbringender, der er påkendt ovenfor — at han ved siden af det arbejde, som blev bestilt mundtligt og skriftligt, udførte arbejde, der prismæssigt lå betydeligt over de af ham modtagne beløb. Han har derfor anmodet Domstolen om at foretage en opstilling over det udførte arbejde og at ansætte dets samlede værdi med henblik på, at han tilkendes det skyldige restbeløb.

20 Som tidligere nævnt har et sådant anbringende intet grundlag i kontraktforholdet mellem parterne som beskrevet ovenfor. I øvrigt må anbringendet, dersom det kunne opfattes således, at Fællesskabet ugrundet havde beriget sig på Grifoni's bekostning, anses for et nyt anbringende, som under ingen omstændigheder har noget kontraktmæssigt grundlag, hvorfor det ville falde uden for værnetingsklausulen, og Domstolen derfor ikke være kompetent til at påkende det.

21 Herefter må sagsøgte frifindes.

Sagens omkostninger

22 I henhold til procesreglementets artikel 69, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger. Grifoni har tabt sagen og pålægges derfor at betale sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

DOMSTOLEN (Fjerde Afdeling)

1) Sagsøgte frifindes.

2) Sagsøgeren betaler sagens omkostninger.

Díez de Velasco Kakouris Kapteyn

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 5. marts 1991.

J.-G. Giraud
Justitssekretær

M. Díez de Velasco
Formand for Fjerde Afdeling